Konstitutionsutskottets betänkande

1981/82:25

angående stöd till dagspressen m. m. (prop. 1981/82:100, bil. 12, punkterna C 3–6 och 8 samt motioner)

Propositionen

I proposition 1981/82:100, bil. 12 (utbildningsdepartementet) föreslår regeringen riksdagen att

till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 1 951 000 kr. (punkt C 3);

till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 366 800 000 kr. (punkt C 4);

till *Lån till dagspressen* för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 000 kr. (punkt C 5);

godkänna den i propositionen föreslagna ändringen av grunderna för stödet till organisationstidskrifter;

till *Stöd för organisationstidskrifter* för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 37 800 000 kr. (punkt C 6);

till *Stöd till tidningar på annat språk än svenska* för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 5 347 000 kr. (punkt C 8).

Motionerna angående dagspresstödet

I motion 1981/82:484 av Hilding Johansson m. fl. (s) hemställs (såvitt nu är i fråga)

att riksdagen godkänner de i motionen förordade ändringarna i grunderna för statligt stöd till dagstidningarna samt

att riksdagen till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1982/83 under nionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 417 800 000 kr.

I motion 1981/82:1152 av Elver Jonsson (fp) hemställs

att riksdagen beslutar om en sådan utformning av 11 § Presstödsförordningen att upplagegränsen 10 000 jämte nu gällande hushållstäckning och reduceringstal på orter med mindre än 20 000 hushåll kommer att mildras.

I motion 1981/82:1159 av Evert Svensson (s) hemställs

att riksdagen hos regeringen begär att produktionsstödet till fådagarstidningar beräknas efter förslagsvis de upplageintervaller som pressutredningen föreslog och/eller den förordning som tidigare tillämpats.

I motion 1981/82:1641 av Hans Nyhage m. fl. (m) hemställs

att riksdagen med godkännande av de i motionen föreslagna ändringarna av presstödet till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 311 800 000 kr.

I motion 1981/82:1646 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

att riksdagen beslutar att med ändring av regeringens proposition 1981/82:100 Utbildningsdepartementet bil. 12, under punkt C 4, Stöd till dagspressen uppta ett i förhållande till regeringens förslag med 700 000 kr. förhöjt belopp avseende ökat bidrag till fådagarstidning med rikssprid-ning.

I motion 1981/82:2063 av Gösta Bohman m. fl. (m) hemställs

att riksdagen begär att regeringen utformar reglerna för erhållande av produktionsbidrag på sådant sätt att presstödsnämnden ges rätt att fastställa rationaliseringsmål för de tidningar som erhåller sådant bidrag (motivering i motion 2018).

I den socialdemokratiska motionen pekas vad gäller stödet till dagspressen på tre faktorer som motiverar en höjning av dagspresstödet i förhållande till regeringens förslag.

För det första gäller det samdistributionsrabatten, som enligt motionen är det enda område där de genom samarbete möjliga rationaliseringsvinsterna tagits till vara. Den fortsatta urholkningen av stimulansbidraget till samverkan som inflationen lett till liksom de väntade kostnadsökningarna för distributionen motiverar enligt motionen i år en förstärkning av samdistri-butionsrabatten. Det föreslås därför att den sänkning med 1 öre per exemplar som genomfördes förra året bör återtas. Detta ökar enligt motionen utgifterna för samdistributionsrabatten med drygt 9 milj. kr.

För det andra är det enligt motionen absolut nödvändigt med en förstärkning av produktionsbidragen och av de maximiregler som gäller för dessa. För att ge tidningarna det rådrum de behöver för att planera sin verksamhet så att en ny våg av tidningsnedläggningar kan undvikas de närmaste åren krävs här en ökning med 15 %. Detta leder enligt motionen till en ökning av dagspresstödet med 42 milj. kr.

För det tredje framförs i motionen förslag om en ändring av bidragsreg-lerna så att tröskeleffekten blir mindre besvärande för tidningar som lyckas höja sin hushållstäckning över 20 %. Reglerna bör därför ändras så att produktionsbidraget utgår enligt det högre beloppet för tidningar med högst 20 % hushållstäckning och därefter trappas ned med en femtedel av skillnaden mellan det högre och det lägre beloppet för varje procentenhet varmed hushållstäckningen överstiger 20 % i intervallen upp till 25 % hushållstäckning. Det framhålls att "trappor" av detta slag tillämpas i andra delar av stödsystemet, varför det närmast framstår som ett förbiseende att en sådan konstruktion saknas i detta avseende.

Även motion 1981/82:1152 av Elver Jonsson (fp) tar sikte på tröskeleffekterna. Det framhålls i motionen att 11 § presstödsförordningen i vissa fall kan få drastiska följder för en tidning som såväl passerat täckningstalet 50 % som upplagegränsen 10 000. I motionen pekas på flera utvägar att lösa detta problem,

t. ex. genom en förändring av det område som räknas som utgivningsort så att även närliggande orter får ingå eller genom att betrakta en ort med mindre än 20 000 hushåll lika som en ort som uppnått detta tal,

eller genom att förlänga avtrappningsstegen från 40 till 60 %,

eller slutligen att en tidning som kommer över 10 000-gränsen anses ha passerat denna gräns först när upplagan legat över 10 000 exemplar under tre på varandra följande år.

Trappstegseffekterna är också ämnet i motion 1981/82:1159 av Evert Svensson (s). Här pekas i första hand på de effekter som drabbar tidningar i gränszonerna. I närheten av upplagegränserna kan enligt motionen tidningarnas "vinst" eller "förlust" vid små upplageförändringar räknas i hundratusentals kronor.

I motion 1981/82:1641 av Hans Nyhage m. fl. (m) pekas på ytterligare vägar att minska presstödet i förhållande till förslaget i budgetpropositionen.

De besparingsförslag som lämnas är följande:

1. Omvänd 13 §, dvs. att förstatidningens presstöd dras ifrån andratidningens. Detta skulle leda till en besparing på omkring 7 milj. kr.
2. Samdistributionsrabatten sänks generellt med 1 öre, vilket ger ca 10 milj. kr. i besparing.
3. Produktionsbidragen sänks generellt med 10 %, dvs. en besparing med ca 28 milj. kr.

I motion 1981/82:2063 av Gösta Bohman m. fl. (m) hänvisas till moderata samlingspartiets partimotion 2018, där bl. a. följande framhålls om presstödet:

För det första har de utvecklingsbidrag som presstödsnämnden förfogar över tenderat att bli ett extra produktionsstöd till tidningar som är i akut behov av pengar. Liksom i motion 1641 pekas på möjligheten att låta förstatidningens presstöd dras från andratidningens (omvänd 13 §).

För det andra framhålls att det besparingsförslag som regeringen våren 1981 inte lyckades förverkliga återigen bör prövas i vad gäller produktionsbidragen och den s. k. samdistributionsrabatten.

Motion 1981/82:1646 av Lars Werner m. fl. (vpk) tar upp de ekonomiska problem som föreligger för fådagarstidningar med rikspridning och pekar på vikten av att uppmuntra den typ av press som söker utvecklas till flerdagarstidningar.

Motionerna angående stöd till organisationstidskrifter

I motion 1981/82:484 av Hilding Johansson m. fl. (s) hemställs (såvitt nu är i fråga)

att riksdagen godkänner de i motionen förordade ändringarna i grunderna för stödet till organisationstidskrifterna,

att riksdagen till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 63 000 000 kr.

I motion 1981/82:1103 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

att riksdagen med ändring i proposition 1981/82:100 beslutar att under Utbildningsdepartementet bil. 12, C 6, Stöd till organisationstidskrifter, anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 25 200 000 kr. förhöjt belopp.

I motion 1981/82:1635 av Elver Jonsson m. fl. (fp, c) hemställs

att riksdagen beslutar att anslaget till organisationstidskrifter utformas så att neddragningen av bidraget till aktuella tidningar blir mindre kännbar,

att riksdagen beslutar att kostnaden bestrids inom ramen för det allmänna presstödet.

I den socialdemokratiska motionen kritiseras den nedskärning av stödet till organisationstidskrifter som ägde rum budgetåret 1981/82 och som nu görs än mer omfattande. Nedskärningarna innebär enligt motionen en förlust för den fria debatten som inte står i rimlig proportion till de ur statsfinansiell synvinkel marginella besparingarna. Enligt motionen är det nu i stället för att ytterligare försämra stödet nödvändigt att efter ytterligare ett år av kostnadshöjningar och snabb inflation kompensera tidskrifterna för förra årets försämringar.

Enligt vpk-motionen är den ytterligare nedskärningen av stödet till organisationstidskrifter ett hårt slag mot en rad tidskrifter, främst utgivna av arbetarrörelsen närstående organisationer och kan endast uppfattas som ett försök att tysta kritiska röster och stympa debatten till förmån för en borgerligt styrd press.

I motion 1981/82:1635 framförs uppfattningen att den i budgetpropositionen föreslagna sänkningen av taket för stödet till organisationstidskrifter är alltför drastisk. En sådan kraftig sänkning innebär enligt motionen stora omställningsproblem. Övergångstiden måste därför vara betydligt längre och avpassad så att organisationerna får tid att planera för neddragningen. Det pekas på att t. ex. åtaganden gentemot personal och avtal med tryckerier inte kan ändras så snabbt. I motionen föreslås i stället att taket sätts till 600 000 eller 800 000 kr. och att merutgiften för staten finansieras av det allmänna presstödet.

Motion angående pressens lånefond

I motion 1981/82:1630 av Helge Hagberg och Ingemar Konradsson (båda s) hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att 46 § presstödsförordningen bör kompletteras på sätt som finns beskrivet i motionen.

Enligt motionen borde möjligheterna att få lån från pressens lånefond utvidgas till att gälla också när tryckningen omhänderhas av ett företag som inte ägs av någon tidning men som svarar för sätteri och/eller tryckeriproduktion av flerdagarstidningar. Eftersom 39 milj. kr. finns outnyttjade i pressens lånefond innebär – framhålls det i motionen – inte förslaget några nya anslagskrav.

Utskottet

Stöd till dagspressen

Förra året (prop. 1980/81:137, KU 1980/81:19) gjordes vissa principiella ändringar i dagspresstödet. Detta ledde bl. a. till att regeringen utfärdade en ny förordning om statligt stöd till dagstidningar (1981:409). Förändringarna innebar i huvudsak att fådagarstidningar, flerdagarstidningar med högst 20 % i hushållstäckning och storstadstidningar fick en viss begränsad höjning av produktionsbidragen samt att vissa justeringar gjordes av maximibeloppen för produktionsbidragen till en sammanlagd kostnad av 21,4 milj. kr. Samtidigt företogs besparingar på totalt 12,1 milj. kr. genom inskränkningar av samdistributionsrabatten, utvecklingsbidraget och etableringsstödet.

Riksdagsbeslutet var inte enhälligt. De socialdemokratiska ledamöterna reserverade sig i utskottet till förmån för bl. a. vissa höjningar av produktionsbidragen i förhållande till regeringens förslag.

I årets budgetproposition föreslås en höjning av produktionsbidraget med 28,1 milj. kr. och en höjning av samdistributionsrabatten med 1,1 milj. kr. I övrigt föreslås inga ändringar i förhållande till förra budgetåret. Höjningen av produktionsbidraget är till större delen avsedd att tillgodose tidningar som nyetablerats under år 1982 och tidningar som nyetablerats under 1981 utan att ha fått fullt bidrag för detta år.

I motion 484 av Hilding Johansson m. fl. (s) och 1646 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas förhöjningar i förhållande till propositionens förslag medan motion 1641 av Hans Nyhage m. fl. (m) syftar till ytterligare besparingar i stödet.

Utskottet vill allmänt framhålla vikten av att de olika presstödsreglerna är utformade på ett sätt som främjar pressens mångfald. Stödet till pressen är ett stöd till den fria debatten i vårt land. Det är därför allvarligt att tidningarnas ekonomiska situation undergår en snabb försämring. Bl. a. kan pekas på att annonsvolymen för dagspressen för tiden januari–september 1981 minskat

med totalt 3,8 % jämfört med motsvarande period förra året. En annan bekymmersam faktor är den inflationsurholkning av stödet till lågtäckningstidningar med mellan 20 och 40 % hushållstäckning som ägt rum genom att produktionsbidraget till denna stora grupp tidningar varit oförändrat sedan 1978.

I dagens statsfinansiella situation anser utskottet det inte vara möjligt att fullt ut kompensera tidningarna för den minskning av stödet som förorsakats av inflationen. I stället är det både nu och i framtiden av största vikt att tidningarna utnyttjar möjligheterna till såväl de rationaliseringsvinster som uppkommer genom den tekniska utvecklingen som till den samverkan mellan olika tidningar som erbjuds. Det måste vara en väsentlig målsättning för presstödet i framtiden att stimulera till reformer i dessa avseenden.

Utskottet vill tillägga att på sikt kommer det sannolikt att bli nödvändigt med nya överväganden rörande presstödets utformning, bidragsnivåer och dess relation till kostnads- och annonsprisutvecklingen.

Möjligheterna till rationaliseringar har i huvudsak tagits till vara på *ett* område – distributionen. Samdistributionsrabatten har blivit en framgång i den meningen att så gott som samtliga dagstidningar deltar i systemet med samdistribution.

För budgetåret 1981/82 sänktes samdistributionsrabatten med 1 öre per exemplar. De väntade kostnadsökningarna för distributionen och den urholkning som åstadkommits av inflationen motiverar enligt utskottets mening att man inför det kommande budgetåret förstärker samdistributionsrabatten. Detta kan lättast ske genom att förra årets nedskärning återtas.

Utskottet ansluter sig således i detta hänseende till motion 484 och tillstyrker att anslaget för samdistributionsrabatten ökar med drygt 9 milj. kr.

I likhet med vad som föreslås i motion 484 förordar utskottet vidare en 15-procentig höjning av produktionsbidragen och de maximigränser som gäller för dessa. Detta innebär att utskottet tillstyrker förslaget i motion 484 om en ökning av produktionsbidragen med 42 milj. kr. i förhållande till förslaget i budgetpropositionen.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 484, yrkande 2 och avstyrker motion 1641 av Hans Nyhage m. fl. (m).

Motion 1646 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas ett i förhållande till budgetpropositionens förslag med 700 000 kr. förhöjt bidrag till fådagarstidningar med rikskspridning får anses tillgodosedd med utskottets ställningstagande.

Enligt den moderata partimotionen 2063 bör presstödsnämnden få i uppdrag att fastställa rationaliseringsmål för de tidningar som erhåller produktionsbidrag.

En viktig princip för presstödet är att det skall utgå efter generellt verkande regler. Att uppställa sådana villkor som föreslås i motionen skulle

strida mot denna princip. För utskottet är därför motionsförslaget inte någon tänkbar lösning för att uppnå eftersträvansvärda rationaliseringar. Motionen avstyrks följaktligen.

Vissa s. k. trappstegseffekter av dagspresstödet innefattas i yrkande 1 i motion 484 av Hilding Johansson m. fl. (s) och tas också upp i motionerna 1152 av Elver Jonsson (fp) och 1159 av Evert Svensson (s).

I motion 484 kritiseras den tröskeleffekt som uppstår för flerdagarstidningar när de uppnår mer än 20-procentig hushållstäckning. I motionen föreslås att det högre beloppet liksom f. n. skall utgå för tidningar med högst 20-procentig hushållstäckning och att beloppet därefter bör reduceras med en femtedel av skillnaden mellan det högre och det lägre beloppet för varje procentenhet varmed hushållstäckningen överstiger 20 %. Taket för nedtrappningen skulle därigenom sättas vid 25-procentig hushållstäckning.

Elver Jonssons motion tar upp de negativa verkningar som kan bli följden för en tidning som samtidigt ökar sin hushållstäckning till mer än 50 % och sin upplaga till mer än 10 000.

Evert Svenssons motion behandlar förhållandet mellan fådagarstidningar med regional spridning och sådana med rikspridning. I motionen påtalas de olika effekter i ekonomiskt avseende som upplagegränserna i presstödsförordningen leder till.

Presstödsförordningen innehåller åtskilliga regler avsedda att dämpa s. k. tröskeleffekter, t. ex. reglerna om hushållstäckning, om pappersförbrukningsberäkningarna, om reducerat produktionsbidrag och om rätten att få bidrag även om huvudreglerna inte är uppfyllda. Även reglerna om etableringsstöd kan i viss utsträckning vara ägnade att tillgodose samma syfte. Går man längre i detta hänseende finns det enligt utskottets mening en risk för att man får en inte önskvärd detaljreglering utan att i motsvarande mån uppnå en ökad rättvisa. Å andra sidan är det givetvis olyckligt om tröskeleffekterna t. ex. skulle få till följd att en tidningsledning är ovillig att försöka öka tidningens upplaga därför att man i så fall skulle förlora mer än man skulle vinna. Med hänsyn till den bevakning av stödets olika verkningar som sker inom presstödsnämnden får det enligt utskottets mening förutsättas att nämnden påtalar eventuella behov av ytterligare regler för att dämpa tröskeleffekterna. F. n. finns det enligt utskottets mening inte tillräckligt underlag för ändringar av stödreglerna i de hänseenden som yrkas i motionerna 484, 1152 och 1159.

Lån till dagspressen

I propositionen föreslås ett i förhållande till innevarande år oförändrat anslag på 25 milj. kr.

Motion 1630 av Helge Hagberg och Ingemar Konradsson (s) syftar till att öppna pressens lånefond även för andra än tidningsföretag.

Utskottet behandlade förra året en motion med samma yrkande (KU 1980/81:19). Utskottet avstyrkte motionen med följande motivering:

Utskottet vill erinra om att dagspresskommittén inte föreslagit någon principiell ändring av lånebestämmelserna. Lånemöjligheterna skall alltså vara förbehållna dagspressföretagen. Att utan föregående utredning vidga bestämmelserna så som föreslagits i motionen kan enligt utskottets mening leda till konsekvenser som är svåra att överblicka. Motionen avstyrks.

Utskottet vill emellertid starkt understryka vad i propositionen anförts om betydelsen av att det statliga stödet till dagspressen i högre grad än vad som hittills varit fallet används för att stimulera olika samverkansformer.

Det är som utskottet uttalade när den nu aktuella frågan behandlades förra året och som utskottet också understrukit i det föregående av stor betydelse att presstödet används för att stimulera olika former av samverkan. Det förslag som läggs fram i motionen svarar väl mot detta syfte. Presstödsnämnden bör ges i uppdrag att snarast utarbeta förslag till de ändringar i 46 § presstödsförordningen som är nödvändiga för att på sätt som anges i motionen göra det möjligt för företag som svarar för sättning, och/eller tryckeriproduktion för flerdagarstidningar att erhålla lån ur pressens lånefond.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

Stöd till organisationstidskrifter

I enlighet med vad som föreslogs i budgetpropositionen (1980/81:100 bil. 12 B 25) beslöt riksdagen för budgetåret 1981/82 om en besparing med 15 milj. kr. på tidskriftsstödet. Detta skedde genom att stödet till den enskilda tidskriften begränsades till 1 milj. kr. Enligt vad som anförs i årets budgetproposition har stödet i huvudsak berört tidningar som utges av stora och ekonomiskt starka organisationer, vars utgivning sker med hög frekvens och stora upplagor. Totalt har 14 tidskrifter, varav 13 medlemstidskrifter och en tidskrift med stöd enligt 7 § förordningen (1977:607) om stöd till organisationstidskrift, fått ett mindre stödbelopp än de enligt de tidigare reglerna varit berättigade till.

I årets budgetproposition föreslås en ytterligare besparing på tidskriftsstödet med ca 10 milj. kr. Detta åstadkoms genom en sänkning av taket för stödet till den enskilda tidskriften till 400 000 kr. per år. Härigenom skapas enligt vad som anförs i propositionen dels utrymme för den föreslagna besparingen, dels för en omläggning av stödet. Den sistnämnda åtgärden är avsedd att förstärka skyddet för samtliga tidskrifter inom ramen för det nya bidragstaket på 400 000 kr. Omläggningen innebär att den nuvarande fasta bidragsdelen höjs från nuvarande 2 875 kr. till 5 000 kr. och att exemplarstödet utgår med ett enhetligt belopp per exemplar för en tidskrifts hela årsupplaga. Härvid föreslås en höjning av exemplarstödet till 42 öre per exemplar. Ett enhetligt exemplarstöd motsvarar enligt propositionen bättre den ursprungliga intentionen med stödet, nämligen att kompensera tidskrif-

terna för ökade portokostnader. Av samma skäl föreslås att de f. n. tillämpade procentuella tilläggen för en tätare utgivning tas bort.

Effekten av omläggningarna anges i propositionen bli att ytterligare 22 tidskrifter – utöver de 14 som fick försämring genom 1 milj. kr.-gränsen – berörs. Till övervägande del rör det sig enligt propositionen om medlemstidskrifter som utges av de stora organisationer, där det statliga bidraget i allmänhet utgör en förhållandevis lägre andel av organisationens totala budget än vad som är fallet för det stora flertalet mindre organisationstidskrifter. För samtliga tidskrifter med ett årligt stöd under 400 000 kr. anges de föreslagna regeländringarna medföra en förstärkning av bidragsbeloppen.

De föreslagna neddragningarna av stödet kritiseras i motion 484 av Hilding Johansson m. fl. (s), 1103 av Lars Werner m. fl. (vpk) och 1635 av Elver Jonsson m. fl. (fp, c). I de båda förstnämnda motionerna yrkas att stödet skall återställas till den nivå det hade före innevarande budgetår. I motion 1635 yrkas en höjning av taket till 600 000 eller 800 000 kr. och att den merutgift för staten som därvid uppkommer skall finansieras av det allmänna presstödet.

Enligt utskottets mening är det ofrånkomligt att i besparingssyfte göra nedskärningar också på organisationstidskriftsstödet. Den omläggning av stödet som föreslås innebär förbättringar för de ekonomiskt svagare grupperna. Särskilt mot bakgrund härav anser utskottet att man måste acceptera den i propositionen valda lösningen. Utskottet avstyrker därför motionerna 484, såvitt nu är i fråga, 1103 och 1635.

Övriga i detta betänkande behandlade anslagspunkter

Utskottet biträder förslagen i budgetpropositionen vad beträffar anslagen till presstödsnämnden och stöd till tidningar på andra språk än svenska.

Utskottet hemställer

1. *beträffande stöd till presstödsnämnden*
   att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:100 bil. 12, C 3 till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 1 951 000 kr.,
2. *beträffande stöd till dagspressen*
   a) att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:100 bil. 12, C 4 och motion 1981/82:1646 och med avslag på motion 1981/82:1641 samt med bifall till motion 1981/82:484, yrkande 2, till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 417 800 000 kr.,
   b) att riksdagen avslår motion 1981/82:2063,
   c) att riksdagen avslår motionerna 1981/82:484, yrkande 1, 1981/82:1152 och 1981/82:1159,
3. *beträffande lån till dagspressen*
   a) att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:100 bil. 12, C 5 till *Lån till dagspressen* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,

b) att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1630 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om användningen av pressens lånefond,

4. *beträffande stöd till organisationstidskrifter*
   a) att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:100 bil. 12, C 6, yrkande 1 och med avslag på motion 1981/82:484, yrkande 3 godkänner de i propositionen förordade förändringarna av grunderna för stödet till organisationstidskrifter,
   b) att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:100 bil. 12, C 6, yrkande 2 och med avslag på motionerna 1981/82:484, yrkande 4, 1981/82:1103 och 1981/82:1635 till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 37 800 000 kr.,
5. *beträffande stöd till tidningar på andra språk än svenska*
   att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:100 bil. 12, C 8 till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 5 347 000 kr.

Stockholm den 18 mars 1982

På konstitutionsutskottets vägnar
BERTIL FISKESJÖ

Närvarande: Bertil Fiskesjö (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Torkel Lindahl (fp), Olle Svensson (s), Per Unckel (m), Yngve Nyquist (s), Sven-Erik Nordin (c), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Bengt Kindbom (c), Daniel Tarschys (fp), Kerstin Nilsson (s), Sture Thun (s), Lahja Exner (s) och Lars-Erik Lövdén (s).

1. Reservation angående stödet till dagspressen

av Bertil Fiskesjö (c), Torkel Lindahl (fp), Sven-Erik Nordin (c), Bengt Kindbom (c) och Daniel Tarschys (fp) vilka ansett

dels att utskottet beträffande stöd till dagspressen fr. o. m det stycke på s. 5 som börjar "I årets budgetproposition" fram till det stycke på s. 6 som börjar "Enligt den moderata" bort anföra följande:

I årets budgetproposition föreslås en höjning av produktionsbidraget med 28,1 milj. kr. och en höjning av samdistributionsrabatten med 1,1 milj. kr. I övrigt föreslås inga ändringar i förhållande till förra budgetåret. Höjningen av produktionsbidraget är till större delen avsedd att tillgodose tidningar som nyetablerats under år 1982 och tidningar som nyetablerats under år 1981 utan att ha fått fullt bidrag för detta år. För nya Stockholmstidningen har sålunda

beräknats 17 milj. kr. Vidare har bidraget räknats upp med ca 7 milj. kr. bl. a. på grund av högre pappersförbrukning.

I motion 484 av Hilding Johansson m. fl. (s) och 1646 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas förhöjningar i förhållande till propositionens förslag medan motion 1641 av Hans Nyhage m. fl. (m) syftar till ytterligare besparingar i stödet. I den moderata partimotionen yrkas att reglerna för erhållande av produktionsbidrag skall utformas så att presstödsnämnden ges rätt att fastställa rationaliseringsmål för de tidningar som erhåller bidraget.

Enligt utskottets mening saknas det ekonomiskt utrymme för att överväga höjningar av dagspresstödet utöver de nödvändiga uppräkningar som gjorts i budgetpropositionen och som endast är en följd av beräknade volymförändringar. Inte heller är det enligt utskottet möjligt att som föreslås i motion 1641 nu företa drastiska nedskärningar av stödet, så mycket mindre som tidningarnas inkomster påverkas negativt av en vikande annonsmarknad.

Utskottet tillstyrker med det anförda budgetpropositionens förslag och avstyrker motionerna 484, yrkande 2, 1641 och 1646.

Utskottet vill tillägga att utskottet i likhet med föredragande statsrådet finner det mycket angeläget att ökade ansträngningar görs för att genom teknisk och organisatorisk samverkan mellan olika tidningsföretag sänka dagspressens produktionskostnader. Utskottet betraktar det därför som värdefullt att bidrag skall kunna utgå till utredningar med syfte att stimulera samverkansprojekt.

dels att utskottet under p. 2. a) bort hemställa följande:

2. *beträffande stöd till dagspressen*
   a) att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:100 bil. 12, C 4 och med avslag på motionerna 1981/82:484, yrkande 2, 1641 och 1646 till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 366 800 000 kr.

2. Reservation angående stödet till dagspressen

av Anders Björck, Per Unckel och Gunnar Biörck i Värmdö, vilka ansett

dels att utskottet *beträffande stöd till dagspressen* fr. o. m. det stycke p s. 5 som börjar "Riksdagsbeslutet var" till det stycke på s. 7 som börjar "Vissa s. k. trappstegseffekter" bort anföra följande:

I årets budgetproposition föreslås en höjning av produktionsbidraget med 28,1 milj. kr. och en höjning av samdistributionsrabatten med 1,1 milj. kr. I övrigt föreslås inga ändringar i förhållande till förra budgetåret. Höjningen av produktionsbidraget är till större delen avsedd att tillgodose tidningar som nyetablerats under år 1982 och tidningar som nyetablerats under 1981 utan att ha fått fullt bidrag för detta år. För nya Stockholmstidningen har sålunda

beräknats 17 milj. kr. Vidare har bidraget räknats upp med ca 7 milj. kr. bl. a. på grund av högre pappersförbrukning.

I motion 484 av Hilding Johansson m. fl. (s) och 1646 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas förhöjningar i förhållande till propositionens förslag, medan motion 1641 av Hans Nyhage m. fl. (m) syftar till ytterligare besparingar i stödet. I den moderata partimotionen yrkas att reglerna för erhållande av produktionsbidrag skall utformas så att presstödsnämnden ges rätt att fastställa rationaliseringsmål för de tidningar som erhåller bidraget.

Den samhällsekonomiska situationen nödvändiggör besparingar på de flesta områden. Man måste således enligt utskottets mening acceptera att också presstödet får vidkännas neddragningar av anslagen. Utskottet är därför inte berett att godta budgetpropositionens förslag om vissa höjningar av stödet till dagspressen. Tvärtom anser utskottet att regeringen inte kan anses ha tillvaratagit de möjligheter till besparingar som föreligger. Utskottet vill erinra om de nedskärningar på området som regeringen föreslog i den s. k. besparingspropositionen hösten 1980 men som senare återtogs.

Vid en genomgång av de olika formerna av stöd till dagspressen ansluter utskottet sig till motion 1641 av Hans Nyhage m. fl. (m) och anser således att det i första hand är tre konkreta områden, på vilka besparingar är möjliga att göra. Ett sådant område är stöd enligt 13 § presstödsförordningen, dvs. de möjligheter som föreligger för en förstatidning att få stöd därför att upplageskillnaden mellan första- och andratidning är liten. En omvänd regel, dvs. att man låter det presstöd som tillkommer förstatidningen dras av från andratidningens, medför en besparing på 7 milj. kr. Utskottet biträder därför förslaget i motion 1641 om en ändring av 13 § presstödsförordningen i enlighet med det sagda.

Utskottet delar också uppfattningen i motion 1641 att nedskärningarna av samdistributionsrabatten bör fortsätta. Utskottet anser detta vara rimligt mot bakgrund av att i det närmaste samtliga tidningar nu deltar i samdistributionsarrangemang och att enligt dagspresskommitténs betänkande (SOU 1980:32) Stödet till dagspressen endast enstaka tidningar kanske skulle lämna systemet om rabatten helt drogs in. Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1641 om en generell sänkning av samdistributionsrabatten med 1 öre per exemplar. Detta ger en besparing på ca 10 milj. kr.

De nu föreslagna nedskärningarna är emellertid enligt utskottets mening inte tillräckliga för att tillgodose samhällets behov av besparingar på presstödsområdet. Utskottet betraktar det som nödvändigt att också göra en generell sänkning av produktionsbidraget. Förslaget i motion 1641 om en 10-procentig nedskärning får anses utgöra en lämplig avvägning.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 1641 samt avstyrker motion 484, yrkande 2, och motion 1646.

Den moderata partimotionen 2063 om rätt för presstödsnämnden att fastställa rationaliseringsmål för de tidningar som får produktionsbidrag tar enligt utskottets mening upp en viktig fråga. Som utskottet i olika

sammanhang framhållit måste man kräva att tidningarna utnyttjar alla de möjligheter som finns att rationalisera sin verksamhet. Den lösning som föreslås i motion 2063 bör i hög grad vara ägnad att stimulera rationaliseringssträvanden, samtidigt som det blir en uppgift för presstödsnämnden att inventera olika möjligheter till rationaliseringar för att kunna formulera målen.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 2063.

dels att punkterna 2. a) och b) i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. *beträffande stödet till dagspressen*

a) att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:100 bil. 12, C 4 och med bifall till motion 1981/82:1641 samt med avslag på motionerna 1981/82:484, yrkande 2 och 1981/82:1646 till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 311 800 000 kr.,

b) att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2063 begär att regeringen utformar reglerna för erhållande av produktionsbidrag på sådant sätt att presstödsnämnden ges rätt att fastställa rationaliseringsmål för de tidningar som erhåller sådant bidrag.

3. Reservation angående stöd till dagspressen

av Hilding Johansson, Olle Svensson, Yngve Nyquist, Kerstin Nilsson, Sture Thun, Lahja Exner och Lars-Erik Lövdén (alla s) vilka ansett

dels att det stycke på s. 7 som börjar "Presstödsförordningen innehåller" och slutar "och 1159" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening av stor betydelse att presstödsreglerna utformas på ett sådant sätt att oönskade tröskeleffekter inte uppstår. Presstödsförordningen innehåller redan i dag ett flertal bestämmelser som är avsedda att dämpa sådana effekter. Det är angeläget att presstödsnämnden i sitt fortlöpande arbete med att följa stödets effekter uppmärksammar behovet av ytterligare regler av detta slag. Det får förutsättas att presstödsnämnden därvid uppmärksammar också de frågor som berörs i motionerna 1152 och 1159 och föreslår de förändringar som kan visa sig motiverade. Redan nu föreligger enligt utskottets mening erfarenheter som visar att reglerna bör kompletteras på det sätt som föreslås i motion 484. Det anförda bör ges regeringen till känna. Utskottet tillstyrker yrkandet i motion 484 i denna del samt föreslår att motionerna 1152 och 1159 skall anses besvarade med vad utskottet anfört.

dels att utskottet under punkt 2. c) bort hemställa:

2. *beträffande stöd till dagspressen*

c) att riksdagen bifaller motion 484, yrkande 1, förklarar motionerna 1152 och 1159 besvarade med vad utskottet anfört samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört beträffande presstödsnämndens uppdrag att följa effekterna av presstödsreglerna.

4. Reservation angående pressens lånefond

av Bertil Fiskesjö (c), Torkel Lindahl (fp), Sven-Erik Nordin (c), Bengt Kindbom (c) och Daniel Tarschys (fp) som ansett

dels att utskottet i stället för det stycke på s. 8 som börjar "Det är som" och slutar "pressens lånefond" bort anföra följande:

Det är som utskottet uttalade när den nu aktuella frågan behandlades förra året och som utskottet också understrukit i det föregående av stor betydelse att presstödet används för att stimulera olika former av samverkan. Utan tvivel pekar motionen på en möjlighet härtill. Det finns emellertid enligt utskottets mening ännu inte tillräckligt underlag för att bedöma vilka konsekvenser det skulle medföra att utvidga tillgången till pressens lånefond till andra än tidningsföretag. Utskottet anser dock att frågan är väl värd att undersökas närmare. Detta bör kunna ske inom presstödsnämnden.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under p. 3. b) bort ha följande lydelse:

3. *beträffande lån till dagspressen*

b) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om användningen av pressens lånefond samt förklarar motion 1981/82:1630 besvarad härmed.

5. Reservation angående pressens lånefond

av Anders Björck, Per Unckel och Gunnar Biörck i Värmdö (alla m) vilka ansett

dels att utskottet på s. 7 under rubriken "Lån till dagspressen" bort anföra följande:

Lån till dagspressen

I propositionen föreslås ett i förhållande till innevarande år oförändrat anslag på 25 milj. kr.

Motion 1630 av Helge Hagberg och Ingemar Konradsson (s) syftar till att öppna pressens lånefond även för andra än tidningsföretag.

Utskottet behandlade förra året en motion med samma yrkande (KU 1980/81:19). Utskottet avslog motionen med bl. a. följande motivering:

Utskottet vill erinra om att dagspresskommittén inte föreslagit någon principiell ändring av lånebestämmelserna. Lånemöjligheterna skall alltså vara förbehållna dagspressföretagen. Att utan föregående utredning vidga bestämmelserna så som föreslagits i motionen kan enligt utskottets mening leda till konsekvenser som är svåra att överblicka. Motionen avstyrks.

Utskottet har inte funnit skäl att inta en annan ståndpunkt i frågan än den utskottet redovisade förra året. Motion 1630 avstyrks därför.

dels att utskottets hemställan under 3. b) bort ha följande lydelse:

3. *beträffande lån till dagspressen*

b) att riksdagen avslår motion 1981/82:1630.

6. Reservation angående stöd till organisationstidskrifter

av Hilding Johansson, Olle Svensson, Yngve Nyquist, Kerstin Nilsson, Sture Thun, Lahja Exner och Lars-Erik Lövdén (alla s), vilka ansett

dels att utskottet i stället för det stycke på s. 9 som börjar "Enligt utskottets mening" och slutar "och 1635" bort anföra följande:

Stödet till organisationspressen är på samma sätt som stödet till dagspressen av stor betydelse för att upprätthålla mångfald och vitalitet i den offentliga debatten. De nedskärningar som riksdagen beslutade om vid föregående riksmöte har skapat ökade svårigheter för dessa tidningar vars stöd legat fast sedan det infördes 1977.

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna 484 och 1103 att stödet nu efter ytterligare ett år med kostnadshöjningar och snabb inflation bör återställas till sin tidigare nivå. De försämrade statsfinanserna får inte leda till besparingar som i första hand går ut över förutsättningarna för den fria debatten.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motionerna 484 och 1103 i här aktuella delar samt avstyrker motion 1635.

dels att utskottet under p. 4 bort hemställa:

4. *beträffande stöd till organisationstidskrifter*

a) att riksdagen med bifall till motion 1981/82:484, yrkande 3 och med avslag på proposition 1981/82:100 bil. 12, C 6, yrkande 1 godkänner de i motionen förordade förändringarna av grunderna för stödet till organisationstidskrifter,

b) att riksdagen med avslag på proposition 1981/82:100, bil. 12, C 6, yrkande 2 och motion 1981/82:1635 och med bifall till motionerna 1981/82:484, yrkande 4, 1981/82:1103 till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 63 000 000 kr.

GOTAB 70819 Stockholm 1982